

Koncepcja pracy

Muzyka japońska nie jest w Polsce szczególnie popularna. Przeważnie można jej posłuchać w japońskich filmach, czasami podczas koncertów i festiwali o tematyce japońskiej. Niemniej jednak, mimo obecnych możliwości technicznych (rozwój internetu daje wiele sposobności do poznania wszystkiego), nie zdążyła się jeszcze zakorzenić na stałe w kręgu naszych zainteresowań i preferencji estetycznych.

Warto zatem przyrzeć się bliżej tradycji japońskiej we współczesnej muzyce, a konkretnie twórczości saksofonowej zwłaszcza, że przez jej brak w kulturze polskiej wydaje się dość interesująca i przedstawiająca wartości w kulturze zachodnioeuropejskiej nieznane.

Dobrze wykształceni w wiodących ośrodkach muzycznych Europy i Stanów Zjednoczonych, japońscy saksofoniści często z dużym powodzeniem sami tworzą muzykę wartą uwagi.

Będąc wirtuozami tego instrumentu stają się inspiracją dla rodzimych kompozytorów. W ten sposób powstało coś w rodzaju kreatywnego sprzężenia zwrotnego, w rezultacie skutkującego ciekawymi kompozycjami i ich ekspansją na światowe estrady koncertowe. Muzyka ta zawiera kwintesencję fascynującego przenikania się zachodniej szkoły gry na saksofonie ugruntowanej wieloletnią tradycją z wrażliwością, zmysłowością i osobliwą mentalnością Japończyków.

Zauroczenie autora muzyką i w ogóle kulturą japońską sięga wczesno młodości lat. Będąc jeszcze w średniej szkole muzycznej wysłuchał nagrania *Fuzzy bird sonata* autorstwa Takashi Yoshimatsu w wykonaniu legendarnego saksofonisty i pedagoga japońskiego Nobuya Sugawy. Pozostając pod głębokim wrażeniem tej muzyki, poczynił starania zmierzające do pozyskania innych dzieł japońskich twórców.

Okazało się wówczas, że literatura ta jest powszechnie dostępna w krajach Europy Zachodniej i że została nagrana przez tak wybitnych saksofonistów europejskich jak Claude Delangle czy Arno Bornkamp.

Wysłuchanie owych nagrań jeszcze bardziej wzbudziło jego zainteresowanie, zaangażowanie emocjonalne i stało się inspiracją do zgłębiania wiedzy na temat

muzyki i szeroko pojętej kultury japońskiej. *Fuzzy bird sonata* stała się wyzwaniem nie tylko od strony techniczno–wykonawczej, ale również, a może i przede wszystkim narracyjnej.

Pierwiastek ilustracyjności, na którym bazuje to dzieło stymulowało wyobraźnię odtwórczą autora niniejszej pracy. Każdorazowe wykonanie tego dzieła wzbudzało w nim coraz większą fascynację doskonałością konstrukcji formalnej oraz nasyceniem ekspresyjno–wyrazowym tego dzieła.

Programowy i ilustracyjny charakter tej sonaty stwarza dla wykonawcy niebywałą okazję do zademonstrowania swojej indywidualnej wizji, wrażliwości estetycznej oraz pomysłowości w doborze środków artystycznego wyrazu.

Należy dodać, iż strona techniczna utworu posiada bardzo wysoki stopień trudności. Opanowanie techniczne tej kompozycji powinno odpowiadać warunkom, jakie stawiają przed wykonawcą dzieła literatury saksofonowej tj. naturalna narracja i bezwzględna precyzja wykonawcza. Jakkolwiek trudności techniczne nie zmuszałyby instrumentalisty do wielu godzin ćwiczeń, nie mogą jednak zdominować całej pracy nad utworem. Wykonawca winien pamiętać, iż wychodzi na scenę z zamiarem prezentacji przede wszystkim sensu muzyki, jej idei, emocjonalności i poniekąd własnej duszy, nie zaś w pierwszym rzędzie umiejętności technicznych, które pozbawione tzw. „wyczucia” stają się jedynie pustą rzemieślniczą pracą.

Takashi Yoshimatsu stwierdził: „*W mojej kompozycji nie należy popadać w rutynę na wzór innych kompozycji jak Koncert - Aleksandra Głazunowa i grać go w jedyny słuszny sposób, tylko należy wykonywać go w sposób bardzo osobisty i indywidualny, dobierając odpowiednie środki wyrazowe. Trzeba jednak w sposób oczywisty przestrzegać zapisu nutowego.*¹”

Literatura saksofonowa kompozytorów japońskich na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat zyskała dużą popularność. Utwory te pisane przez kompozytorów kraju „kwitnącej wiśni” są bardzo chętnie i z dużym powodzeniem wykonywane przez znanych saksofonistów, takich jak wspomniany wcześniej Claude Delangle czy Arno Bornkamp oraz studentów wyższych uczelni muzycznych na konkursach, recitalach, festiwalach i konferencjach tematycznie związanych z saksofonem.

Przykładem mogą być kompozycje Ichiro Nodaira – *Arabesque III* i Yoshihisa

¹ Wywiad z kompozytorem z dnia 28 stycznia 2014r.

Taira – *Phenombres IV*, które były utworami obowiązkowymi w drugim etapie II Konkursu Saksofonowego Jean-Marie Londeix'a w 2008 roku w Bangkoku (Tajlandia). Również *Fuzzy Bird Sonata* (1991r.) Takashi Yoshimatsu była utworem obowiązkowym półfinału w VI (2006) i V (2010) Międzynarodowym Konkursie Saksofonowym Adolfa Sax'a w Dinant (Belgia). Uczestnicy tych konkursów bardzo często sięgali również po utwory Ryo Nody na saksofon solo w ramach utworów dowolnych. Kompozycje pióra japońskich mistrzów stanowią nieodłączny element w procesie kształcenia adeptów sztuki saksofonowej akademii muzycznych na całym świecie.

Faktem jest, iż w ostatnich latach utwory japońskich kompozytorów stały się obowiązkowymi pozycjami podczas recitali saksofonowych profesjonalnych saksofonistów. Wiele czynników złożyło się na wzrost popularności tych pozycji. Należą do nich m.in.: wysoki kunszt kompozytorski oraz stosowanie wyrafinowanych środków wyrazu artystycznego. Doskonała znajomość możliwości techniczno-wykonawczych saksofonu, wykorzystywanie przez twórców pierwiastków narodowej muzyki japońskiej, głęboko przemyślane i wyważone proporcje pomiędzy zmysłowością a powściągliwością emocjonalną tak charakterystyczną dla mentalności szeroko pojętej kultury japońskiej, silne związki wyrazowości z naturą, przyrodą i historią, symbioza sztuki muzycznej ze zmysłowością człowieka wyrażona niekiedy w sposób ekstremalny (*Mai* – Ryo Noda²), traktowanie saksofonu jako instrumentu w najwyższym stopniu wirtuozowskiego, jednakże bez przekraczania granic możliwości wykonawczych sprawiają, że utwory te coraz częściej pojawiają się na scenach światowych. Umiejętne wyważenie wirtuozerii z możliwościami wykonawczymi odtwórców, zwłaszcza w dzisiejszych czasach, gdzie często pisze się utwory wręcz niemożliwe do wykonania sprawia, że utwory saksofonowe japońskich kompozytorów cieszą się dużym powodzeniem.

Największe znaczenie ma tutaj wkład saksofonistów takich jak: Arata Sakaguchi (1910–1997), Ryo Noda (ur. 1948) oraz Nobuya Sugawa (ur. 1961), którzy stali się luminarzami saksofonu klasycznego w Japonii. Obecnie saksofoniści japońscy aktywnie uczestniczą w konferencjach i kongresach saksofonowych oraz są finalistami wielu prestiżowych konkursów saksofonowych odbywających się na całym świecie.

Stało się już tradycją, iż wyjeżdżają na studia do Europy i w Stanów Zjednoczonych przejmując wszystkie tajniki warsztatowe saksofonu związane ze sztuką wykonawczą.

Celem niniejszej dysertacji jest naukowe zgłębienie tematyki związanej z genezą i rozwojem sztuki saksofonowej w Japonii oraz ukazanie złożoności zachodzących w niej procesów artystycznych i dydaktycznych.

Temat ten jest tym bardziej warty uwagi, iż jak wcześniej wspomniano, muzyka ta nie jest znana w Polsce, a tym bardziej szerzej, jeśli w ogóle, opisywana. Autor pracy spróbuje w niej przybliżyć elementy, które są dowodem na istotną rolę, jaką odgrywa saksofon we współczesnej sztuce japońskiej.

Praca ta jest próbą przybliżenia instrumentalistom sposobu wykonania i interpretacji niektórych japońskich kompozycji saksofonowych, jak również zapoznania się z samą historią saksofonu w Japonii. Jej celem jest także pokazanie, jak duże znaczenie ma powiązanie utworów saksofonowych z historią saksofonu w Japonii, jej sztuką, literaturą i naturą. Jest też próbą stworzenia swego rodzaju przewodnika po muzycznej literaturze saksofonowej dla instrumentalistów podejmujących ten temat, tak mało znany w naszej polskiej kulturze. Podejmowane na dalszych stronach wątki jak historia saksofonu w Japonii, twórczość kompozytorów japońskich czy znaczenie utworów saksofonowych, które na stałe weszły do repertuaru tego instrumentu, mają na celu uzmysłowienie, w jaki sposób doszło do swoistej ekspansji muzyki japońskiej na światowych scenach muzycznych. By dokładnie zgłębić temat, autor niniejszej pracy przeprowadził wywiady z Takashi Yoshimatsu, Fuminori Tanada i z Ryo Noda celem uzyskania informacji u samego źródła. W 2010 autor uczestniczył w kursie saksofonowym w Hamamatsu (Japonia), gdzie miał okazję do spotkania z Nobuya Sugawa, któremu, jak już wspomniano wcześniej, Takashi Yoshimatsu zadedykował *Fuzzy Bird Sonata*. Rozmowy z nim dostarczyły dużej ilości szczegółowych informacji związanych zarówno z genezą tego dzieła, jak i z oczekiwaniami kompozytora, co do sposobu wykonywania tej pozycji.

Niniejsza dysertacja ma na celu opisanie wpływu japońskich kompozytorów na repertuar saksofonowy na podstawie wybranych dzieł, zgłębiając je w aspekcie melodyki, harmoniki oraz rytmu.

Materiałem na którym będzie oparta część artystyczna będą kompozycje wybitnych twórców japońskich:

- Ryo Noda–*Improwizacja I, Improwizacja II, Improwizacja III, Mai*

-Takashi Yoshimatsu-*Fuzzy bird sonata*

-Haruhisa Takeno- *Dance*

Na opis dzieła artystycznego złożą się wstęp, trzy merytoryczne rozdziały, zakończenie i bibliografia.

Rozdział I będzie przedstawiał zarys rozwoju saksofonu w Europie, USA oraz w Japonii.

W rozdziale II zostanie omówiona synteza stylów kompozytorskich w kompozycjach saksofonowych.

Rozdział III to część pracy to analiza i interpretacja wybranych dzieł literatury saksofonowej.

Jestem przekonany, że temat jaki podjąłem jest w jakimś sensie nowatorski w rodzimych publikacjach naukowych.

Moją ambicją jest opisanie wszystkich elementów, które zawiera podjęty przeze mnie temat, które w sposób kompleksowy udowadniają, że saksofon klasyczny w Japonii jest zjawiskiem w sztuce tego kraju.